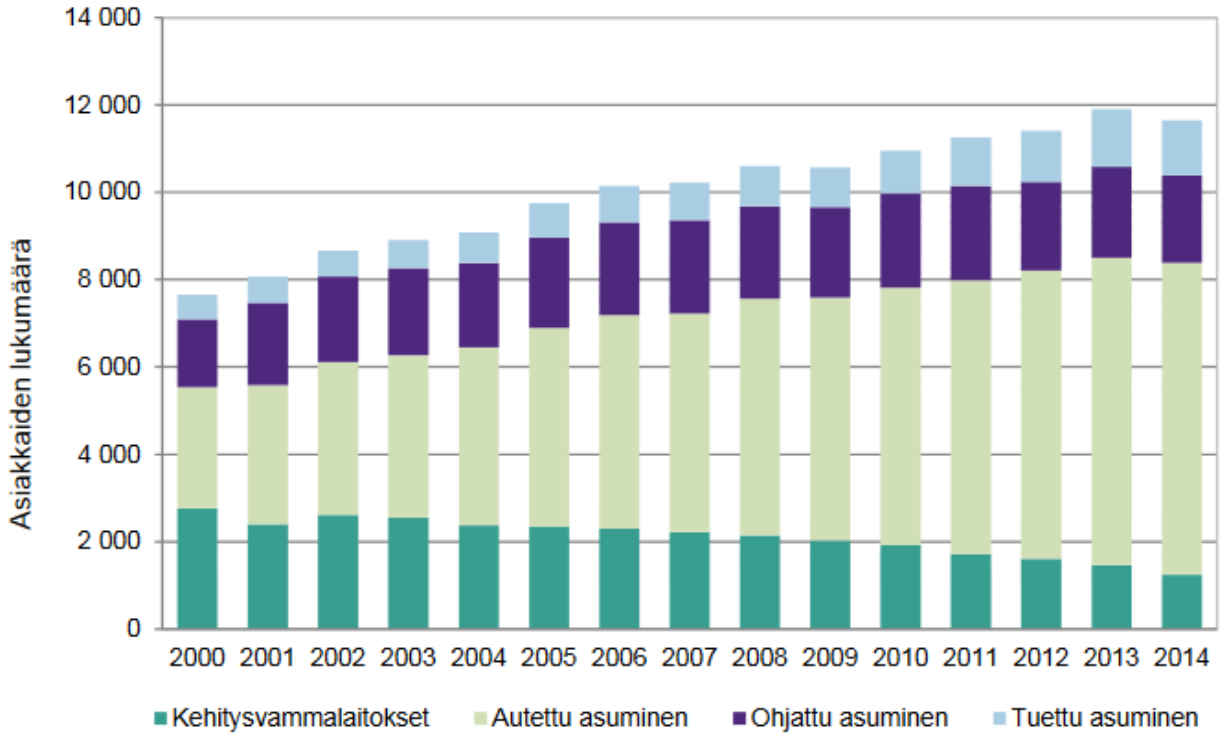
KEHITYSVAMMAISTEN PALVELUSÄÄTIÖ

Eduskunnan asunto- ja ympäristöjaostolle
Asia: HE 134/2016 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2017

Kehitysvammaisten Palvelusäätiön lausunto erityisryhmien asuntojen rakentamisesta

Valtioneuvosto päätti 8.11.2012 kehitysvammaisten asumisen ohjelman (Kehas-ohjelma) tavoitteiden laajentamisesta tekemällä periaatepäätöksen kehitysvammaisten henkilöiden yksilöllisestä asumisesta ja palvelujen turvaamisesta. Päämääräksi asetettiin, että vuoden 2020 jälkeen kukaan vammainen henkilö ei asu laitoksessa.

Kehas-ohjelman asettamat määrälliset tavoitteet eivät ole toteutuneet aikataulussa. Vuoden 2015 lopussa kehitysvammalaitoksissa oli pitkäaikaishoidossa noin 1 000 henkilöä, joista 114 oli alle 18-vuotiaita. On arvioitu, että vuoden 2016 lopussa pitkäaikaisessa laitoshoidossa asuu 900 kehitysvammaista, vuoden 2017 lopussa 700 kehitysvammaista. Kehas-periaatepäätös on voimassa edelleen vuoteen 2020 saakka.

Laitoshoitoa korvaavista asunnoista suurin osa on ollut ryhmäkoteja, joissa on 15 asukasta tai enemmän. **Valtion täytyy edelleen jatkaa toimenpiteitä, joilla laitosasumisesta voidaan luopua kokonaan**.

Kehas-seurantaryhmä esitti, että eniten kehittämisen varaa on vammaisten lasten ja perheiden palveluissa. Lasten ja heidän perheidensä mielipiteitä ei oteta tarpeeksi huomioon, kun palveluita suunnitellaan. **Laitoksissa asuvien alle 18-vuotiaiden määrä ei myöskään ole vähentynyt toivotulla tavalla**.

Pinninkatu 51
33100 TAMPERE
Puh. 0207 713 500
Faksi 0207 713 525
Nordea 114630-871365
Y-tunnus 0906150-4
etunimi.sukunimi@kvps.fi
www.kvps.fi

Vammaisille lapsille ja heidän perheilleen ei aina ole tarjolla palveluita riittävästi tai ne eivät vastaa perheiden tarpeita. Isoin ongelma on tilapäisen ja lyhytaikaisen hoidon saaminen lapsille, jotka tarvitsevat paljon tukitoimia tai joilla on käytöshäiriöitä.

Lapsille, jotka eivät asu vanhempiensa kanssa, tarvitaan edelleen uusia vaihtoehtoja asumiseen. Heille tulisi saada pieniä kodinomaisia asumisyksiköitä.

Kesäkuussa 2016 ratifioitu **YK:n yleissopimus vammaisten ihmisten oikeuksista turvaa 19 artiklassaan elämisen itsenäisesti ja osallisuuden yhteisössä yhdenvertaisesti muiden kanssa**. Lainsäädännön tehtävänä on turvata tehokkaat ja asianmukaiset toimet, jotta vammaiset henkilöt pystyvät nauttimaan tästä oikeudesta täysimääräisesti. Tämä oikeus on turvata muun muassa varmistamalla, että vammaisilla henkilöillä on oikeus valita asuinpaikkansa sekä se, missä ja kenen kanssa he asuvat, eivätkä ole velvoitettuja käyttämään tiettyjä asuinjärjestelyjä.

On erittäin hyvä, että vuoden 2017 talousarviossa erityisryhmien avustukset kohdennetaan ensisijaisesti heikoimpien ryhmien, kuten kehitysvammaisten, asuinolojen parantamiseen. Kehitysvammaisten henkilöiden asumisen järjestämiselle on suuri tarve, ja Aran myöntämät investointiavustukset sekä korkotukilaina antavat tähän mahdollisuuden.

Asuntotuotannon alue- ja tyyppijakauma

	2014	2015	2016 arvio	2017 arvio
ARA-tuotanto (osapäätökset)				
Kasvukeskukset	5 000	6 400	6 500	7 800
Muu maa	1 500	1 300	1 000	1 200
Erityisryhmille tarkoitetut asunnot ARA-tuotannossa	2 900	2 900	3 000	3 500
Pienten asuntojen osuus ARA-tuotannossa (normaalit vuokra- ja asumisoikeustalot), %	54	65	60	60
Asuntojen hintojen muutos, %	0,6	-0,8	1	2
Vapaarahoitteisten vuokrien muutos, %	3,2	3,6	3	3
Aravavuokrien muutos, %	4,1	2,8	3	3

Lähde: HE 134/2016, s. 828

Haluamme kiinnittää asunto- ja ympäristöjaoston huomiota kuitenkin siihen, että voimassa olevassa korkotukiasetuksessa 271/2004 määritellään korkotukilainan laina-ajaksi 41 vuotta (rakennusaika 1 vuosi + elinkaaren ajan laina-aika 40 v). Asetuksen 9 § kuvaa lainan lyhennyksen vähimmäismäärät viisivuotisjaksoin takapainotteisesti kasvavaksi. Kyseinen lyhennysohjelma soveltuu huonosti tämän päivän tilanteeseen etenkin matalan inflaation vallitessa. Takapainotteinen lyhennysohjelma luo haasteita varautumisessa laina-ajan jälkipuoliskon maksujen hoitoon. Lisäksi on huomioitava lainasta asteittain poistuva korkotuki sekä lainoituskohteeseen lisääntyvät peruskorjaustarpeet yhtä aikaa kasvavan lyhennyksen kanssa.

Edellä kuvatun perusteella kehitysvamma-alan toimijoita edustava Kehitysvamma-alan asumisen neuvottelukunta ja sen piirissä olevat asuntoja rakennuttavat toimijat ovat esittäneet, että Ympäristöministeriö ja ARA valmistelisivat nykyisen asteittain nousevan lyhennysohjelman rinnalle ohella

vaihtoehtona käytettäväksi **tasalyhennyslainan** (1 vuosi koroilla ja 40 vuotta tasalyhennyksin). Tämä mahdollistaisi velkariskin paremman ennakoinnin ja suunnittelun sekä paremman varautumisen tuleviin peruskorjaustarpeisiin.

Erityisryhmien avustuslain mukaisessa korkotukilainassa omavastuukorko on 3,4 %, joka on nykyisellä matalalla korkotasolla aivan liian korkea. Omavastuukorko pitäisi saada alemmaksi alle 1,5 %:n, jotta se vastaisi paremmin nykyistä inflaatio- ja korkotasoa.

Kehitysvammaisten ihmisten asumisen järjestämiseen on viime vuosina vaikuttanut erittäin paljon hankintalain mukainen palveluiden kilpailuttaminen. Vammaispalveluissa on usein kysymys vaativista, monimuotoisista palveluista, joiden tulisi mukautua ja muokkautua lukuisiin eri tilanteisiin, kuten henkilöiden vaihteleviin yksilöllisiin tarpeisiin ja erilaisiin palveluiden yhdistelmiin. Suomalaiset vammaisjärjestöt ovat ehdottaneet hankintalakiehdotukseen soveltamisalan rajausta siten, että hankintalakia ei sovellettaisi vammaisten ihmisten tarvitsemien elämänmittaisten palveluiden järjestämiseen.

Esityksemme:

1) Valtion täytyy edelleen jatkaa toimenpiteitä, joilla kehitysvammaisten laitosasumisesta voidaan luopua kokonaan vuoteen 2020 -mennessä, ja näin jatkaa kehitysvammaisten asumisen ohjelman (Kehas) toimenpiteitä. Tämä edellyttää Aran rahoituksen kohdentamista kehitysvammaisten asumiskohteisiin. Huomiota tulee kiinnittää myös kehitysvammaisten lasten pitkäaikaisen asumisen järjestämiseen, mikäli lapsi ei perheitä tukevista toimenpiteistä huolimatta pysty asumaan lapsuudenkodissaan tai perhehoidossa.

2) Korkotukiasetuksen mukainen lainojen takapainotteinen lyhennysohjelma ei sovi nykyiseen inflaatiotasoon. Nykyisen asteittain nousevan lyhennysohjelman rinnalle ohelle tulisi luoda vaihtoehtona käytettäväksi tasalyhennyslaina, joka mahdollistaisi velkariskin paremman ennakoinnin ja suunnittelun sekä paremman varautumisen tulevaisuuden peruskorjaustarpeisiin.

3) Aran investointiavustukseen linkittyvän korkotukilainan omavastuukorko 3,4 % on nykyisellä matalalla korkotasolla liian korkea. Omavastuukorko pitäisi saada huomattavasti alemmaksi, jotta se vastaisi paremmin nykyistä inflaatio- ja korkotasoa.

4) Kehitysvammaisten asumisen järjestämisen monitahoisuudesta ja monimutkaisuudesta johtuen esitämme, että hankintalakiehdotuksen soveltamisalaan tehdään rajaus vammaisten ihmisten tarvitsemien elämänmittaisten palveluiden järjestämiseen.

Pinninkatu 51 | Puh. 0207 713 500 | Nordea 114630-871365 | etunimi.sukunimi@kvps.fi
33100 TAMPERE | Faksi 0207 713 525 | Y-tunnus 0906150-4 | www.kvps.fi